

Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 13 december 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

1:o

dels att utskogsskiftena till ägolotterna litt. Ma + Na samt ägolotterna litt. Md, Nb, Nc och Nd av kronoegendomen Tjärsta nr 1 och 2 Mellan- och Västergårdarna om tillsammans 2 mantal i Björkviks socken av Södermanlands län må med i statsrådsprotokollet angiven areal försäljas till Björkviks kommun mot en köpeskillning av 56,500 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt på villkor i övrigt,

att ägolotterna säljas i det skick, de vid tillträdet finnas, varvid kommunen inträder i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägt till den brukare, som vid samma tid avträder ägolotterna;

att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet;

att köpebrev skall utfärdas, sedan köpeskillingen erlagts;

att kommunen skall svara för de å ägolotterna för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder; samt

att kommunen skall ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å köpet samt andra med köpet förenade kostnader;

dels att hemskiftena till ägolotterna litt. Ma + Na av samma egendom må å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med iakttagande att två i statsrådsprotokollet omnämnda laga hus å Tjärsta nr 2 Västergården icke ingå i köpet;

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 1 saml. 14 häft. (Nr 16—17.) 1

dels ock att de till egendomen jämväl hörande ägolorterna litt. Mb, Mc och Ne må var för sig från egendomen försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för köparen av ägolorthen litt. Mb att dit förflytta nyssnämnda å Tjärsta nr 2 Västergården befintliga två laga hus;

2:o

att fjorton i statsrådsprotokollet omförmälda tomtlägenheter må med å stadsingenjören John E. Petterssons tomtindelningsförslag angivna områden men med tillägg för vissa tomter av mark till vägar och lekplan i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag från förra hospitalslägenheten Eneby äng nr 1 eller Fredriksdal å Norrköpings stads område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för de befattningshavare vid statens järnvägar, som varit sökande i ärendet, att erhålla hembud å samma tomtlägenheter samt med förbehåll om byggnadsbestämmelser enligt Petterssons förslag;

3:o

att lägenheten Lottenborg må med i statsrådsprotokollet angivet område försäljas från konoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Stora Folåsa nr 2 i Rappestads socken av Östergötlands län enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

4:o

att dels den till kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Billstorp nr 1 i Skede socken i Jönköpings län hörande lägenheten Vattenkraften nr III med i statsrådsprotokollet angivet område dels ock egendomen i övrigt må var för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor samt med förbehåll vid försäljningen av omförmälda lägenhet om rätt för huvudgårdens innehavare till fri vattning av kreatur å lägenhetens område;

5:o

att lägenheten Sjöbo må med i statsrådsprotokollet angivet område från kronoegendomen 1 mantal Hättebo nr 1 i Nydala socken av Jön-

köpings län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för lägenhetens innehavare till nödig fri utfartsväg över stamfastighetens ägor;

6:o

att en i statsrådsprotokollet omförmäld lägenhet må med i samma protokoll angivet område från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Horna nr 1 och 17 i Åhus socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

7:o

att det till kronoegendomen $\frac{15}{16}$ mantal Vällinge nr 22 och 30 i Vällinge socken av Malmöhus län hörande strandskiftet må med i statsrådsprotokollet angivet område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

8:o

att lägenheterna Gladebacken, Hällan nr 1, Hällan nr 3 med Hällan nr 2, Nybygget, Lilla Aspeskogen, Bukten, Kattkärr och Grinden må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp i Foss socken av Göteborgs och Bohus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, under villkor att de särskilda lägenheternas innehavare skola äga rätt till fri utfartsväg över övriga lägenheters och stamhemmanets mark, att de till lägenheten Bukten angränsande lägenheterna skola äga rätt att hava sina vid stranden av Gullmarsfjorden å Bukten befintliga bryggor och fiskebodar kvarstående ävensom rätt till fritt tillträde till desamma samt att Foss kommun skall äga att hava sina å lägenheten Hällan nr 2 befintliga byggnader kvarstående, så länge Leonard Johanson lever och bebor desamma;

9:o

att, sedan kronoegendomen $1\frac{1}{4}$ mantal Västersäter nr 2 i Svarteborgs socken av Göteborgs och Bohus län blivit i huvudsaklig överens-

stämmelse med uppskattningsmännens förslag genom ägostyckning delat i tre med litt. A, B och C betecknade lotter;

dels lotten litt. C må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock lotten litt. A må på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor, med rätt för kronan att anlägga och begagna väg från lotten litt. B över utmarksområdet till lotten litt. A och att disponera den genom sistnämnda lotts inägoområde löpande vägen ävensom med rätt för Hans Andersson att under sin livstid eller till dess han avflyttar få utan avgäld kvarbo i boningshuset på torpet Skansen;

10:o

att tre till jägmästarbostället $\frac{43}{160}$ mantal Gammelbyn nr 6 i Burträsk socken av Västerbottens län, benämnt Fredriksberg, hörande, i statsrådsprotokollet angivna skiften må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor; samt

11:o

att i statsrådsprotokollet omförmälda håll- och posthägnader i nedre Vojakkala, Nikkala, Säivis, Korpikylä och Kukkola byar i Norrbottens län må försäljas på det sätt och under de villkor chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkt.

De till dessa ärenden hörande handlingar och kartor skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13
december 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga ärenden angående försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från dylika egendomar, vilka ärenden syntes böra föranleda framställning till riksdagen, samt anförde härom följande:

1:o.

Kronoegendomen Tjärsta nr 1 och 2 Mellan- och Västergårdarna om tillsammans 2 mantal i Björkviks socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1919 mot ett årligt arrende av 1,250 kronor. Egendomen, som är belägen 14 kilometer från Ålberga järnvägsstation, är fördelad i tre särskilda skiften, ett hemskifte och två utskiften, och har under de senare åren undergått laga skifte. Egendomen innehåller en areal av 229.0556 hektar, därav 80.6802 hektar

[1.]
Tjärsta nr 1
och 2 Mellan-
och Väster-
gårdarna i
Söderman-
lands län.

inrösningsjord, 135.3154 hektar avrösningsjord och 13.0600 hektar impediment. Över densamma har år 1917 av distriktslantmätaren H. B. Lysell upprättats karta med beskrivning.

Åbyggnaden är förlagd i ena kanten av gården, varför jordbruket är tungskött. Uppskattningsmännen hava ansett sammanhållandet av de olika delarna till en enda gård ej längre kunna försvaras. Byggnaderna äro så gott som samtliga av äldre modell och numera knappast tidsenliga eller tillräckliga. Endast logen vid huvudgården samt det efter eldsvåda nyuppförda ladugårdshuset vid förra torpet Mota äro tillräckliga och moderna.

Uppskattningsmännen hava anfört, att då egendomen hade ett spritt läge, som i och för sig talade för styckning, och en sådan åtgärd enligt deras förmenande svårligen kunde undvikas, skulle, om utskiftena försålles, endast återstå huvudgården till förnyad utarrendering. Mot en sådan utarrendering ansåge uppskattningsmännen emellertid den omständigheten tala, att så gott som samtliga därvarande laga hus utom logen behöfde nybyggas. Ladugården, uppförd år 1859, vore nämligen enligt uppskattningsmännens mening för trång och oansenlig samt stall och spannmålsbodas även gamla. Då dessutom skogstillgången genom upprepade försäljningar nedbringats och skogens belägenhet vore spridd, förefölle det uppskattningsmännen, som om alla skäl talade för en försäljning av hela egendomen, varigenom med all säkerhet större intensitet i brukningen skulle vinnas. Därtill komme jämnväl, att två överflödiga laga hus vid huvudgården med fördel kunde komma till användning genom att flyttas till lägenheten Ramfors eller den å Lysells karta med litt. Mb betecknade ägolotten.

Uppskattningsmännen hava föreslagit egendomens uppdelning i följande lotter, därvid värderingen av huvudgården litt. Ma + Na och lotten litt. Mb verkställes under förutsättning att förberörda två byggnader flyttades på nyss angivet sätt.

Litt. å Lysells karta	Areal hektar	Saluvärde kronor	Värde å växande skog kronor	Litt. å Lysells karta	Areal hektar	Saluvärde kronor	Värde å växande skog kronor
Huvudgården litt. Ma + Na	111.1030	49.800	22.500	Lägenheten Hällstugan litt. Md	8.9110	5,300	2,900
Lägenheten Ramfors litt. Mb	11.4186	4,500	700	Utgården Mota litt. Nb	45.2980	13,050	1,400
Lägenheten Bjerkstugan eller Björkstugan litt. Mc	19.7420	5.300	1.500	Lägenheten litt. Nc ...	16.5590	3,100	2,100
				Lägenheten litt. Nd ...	14.9810	1,050	600
				Lägenheten litt. Ne ...	1.0400	150	50

För huvudgården litt. Ma + Na hava ägorna föreslagits utlagda i två skiften, gårdsskiftet och skogsskiftet.

Huvudgården och utgården Mota borde enligt uppskattningsmännens mening utbjudas på offentlig auktion samt övriga lotter såsom egna-hemslägenheter. Lägenheten litt. Nd lämpade sig såsom förstärkning till den angränsande, skogfattiga lägenheten Enstorp.

Länsstyrelsen i länet har funnit den jämförelsevis rikliga skogstillgången å den med litt. Ma + Na betecknade huvudlotten vara ägnad väcka tvekan om lämpligheten av denna ägolotts försäljning. Med hänsyn till byggnadernas dåliga beskaffenhet och vad i övrigt i ärendet blivit upplyst, har länsstyrelsen dock ansett sig böra tillstyrka uppskattningsmännens förslag i dess helhet.

Överjägmästaren i östra distriktet har i avgivet yttrande framhållit att, därest förslaget om egendomens försäljning i dess helhet komme att vinna beaktande, den av vederbörande jägmästare gjorda värderingen av den växande skogen å lotterna syntes honom vara låg och i allmänhet böra höjas med 50 procent samt beträffande lotterna litt. Nb och Nd ännu mera, enär dessa senares värde tydligen blivit felaktigt angivet. Den växande skogens värde skulle alltså bli:

för litt. Ma + Na, hemskiftet	kronor 11,700
» » Ma, utskogsskiftet	» 17,550
» » Na, »	» 4,500
» » Mb, Ramfors	» 1,050
» » Mc, Bjerkstugan	» 2,250
» » Md, Hållstugan	» 4,350
» » Nb, Mota utjord	» 6,500
» » Nc, Norra Enarehagen	» 3,150
» » Nd, Södra Enarehagen	» 2,500
» » Ne	» 75

Summa kronor 53,625

Ur skogsväsendets synpunkt har överjägmästaren icke haft något att erinra mot försäljningen av huvudgårdens gårdsskifte och de med litt. Mb, Mc och Ne betecknade lotterna, vilka innehölle en sammanlagd areal av 58.6142 hektar åker, 41.1814 hektar avrösningsjord och 2.0690 hektar impediment och varå den växande skogens värde beräknats till 15,075 kronor. Beträffande däremot huvudgårdens skogsskifte samt de övriga lotterna har överjägmästaren hemställt, att desamma icke måtte försälgas utan bibehållas i kronans ägo att förvaltas såsom kronopark. Dessa delar innehölle tillsammans 22.0660 hektar åker, 94.1340 hektar

avrösningsjord och 10.9910 hektar impediment, och hade den växande skogens värde därå beräknats till 38,550 kronor. Det komplex, som sålunda av överjägmästaren föresloges att behållas i kronans ägo, skulle alltså komma att innehålla omkring 127.1910 hektar. Det låge för sig självt rätt långt från de delar av kronoegendomen, som föresloges till försäljning. För närvarande vore skogskapitalet enligt överjägmästarens förmenande betydligt nedsatt genom skedda försäljningar men utgjorde dock 4,608 kubikmeter, oberäknat några hektar ungskog. Skötseln därav kunde enligt överjägmästarens mening icke anses bliva alltför besvärlig och dyrbar, då i varje fall i trakten liggande ecklesiastika hemman samt kronoegendomen Ålberga måste besökas och, vad jägmästaren beträffade, även Jönåkers häradsallmänning, varav en del låge helt nära.

Domänstyrelsen har i den 5 april 1918 avgivet utlåtande anført följande. Styrelsen biträdde uppskattningsmännens förslag om egendomens försäljning i dess helhet, fördelad i lotter på sätt samma förslag angåve. Att såsom överjägmästaren föreslagit bilda kronopark av en del av egendomen syntes ej lämpligt. Egendomen vore belägen särskilt för sig och vid egendomens grannskap till Jönåkers häradsallmänning, som överjägmästaren omnämnt, kunde ej fästas avseende, då allmanningen ej stode under skogsstatens förvaltning. Egendomens skog, varav parken skulle bildas, vore jämförelsevis obetydlig, och någon ekonomiskt fördelaktig skötsel av kronoparken, vars förvaltning bleve både svår och dyrbar, skulle ej kunna ske. Ståndskogens värde å respektive lotter borde upptagas på sätt överjägmästaren föreslagit, i följd varav saluvärdena i dess helhet skulle bliva

Litt. å Lysells karta	Saluvärde kronor	Litt. å Lysells karta	Saluvärde kronor
Ma + Na	61,050	Nb	18,150
Mb	4,850	Nc	4,150
Mc	6,050	Nd	2,950
Md	6,750	Ne	175

Domänstyrelsen har således hemställt, dels att lotterna litt. Ma + Na samt litt. Nb måtte var för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, dels ock att lotterna litt. Mb, Mc, Md, Nc, Nd och Ne måtte var för sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Sedermere har styrelsen för Jönåkers häradsallmänning i en till

Kungl. Maj:t ingiven skrift anhållit, att, därest det skogskomplex av egendomen, som överjägmästaren ansett böra bibehållas såsom kronopark, skulle komma att försälgas, allmänningen måtte beredas tillfälle förvärva området för uppskattningsvärdet med de av överjägmästaren förordade förhöjningarna.

Ansöknings remitterades till domänstyrelsen, som den 18 oktober 1918 avgivit utlåtande i ärendet och därvid överlämnat, förutom infordrade yttranden från vederbörande skogsstatstjänstemän samt domänintendenten och länsstyrelsen i länet, en till Kungl. Maj:t ställd, till domänintendenten ingiven ansökning från Björkviks kommun.

I denna ansökning har kommunen, sedan kännedom erhållits om riksdagens uttalande att tillfälle borde beredas kommunala samfälligheter att förvärva sådana mindre skogsparker, tillhörande civila boställen, som icke med fördel kunde bibehållas i statens hand, anmält sig såsom köpare till de skiften av ifrågavarande kronoegendom, som å Lysells karta betecknats med litt. Ma, utskogsskiftet, Na, utskogsskiftet, Md, Nb, Nc och Nd. Kommunen vore villig att för dessa skiften betala det av uppskattningsmännen beräknade värdet med den förhöjning därå, som av överjägmästaren påyrkats. Genom detta köp skulle kommunen, som tidigare av enskild person förvärvat en mindre skogsareal, få sitt framtida behov av bränsle och byggnadsvirke säkerställt. Köpet vore så mycket mera av behovet påkallat, som för närvarande en ganska hänsynslös exploatering påginge av förut sparade enskilda skogar inom socknen, vilket komme att hava till följd, att bränsle och byggnadsvirke stegrades i pris. Till kommunen inflytande skogsaccismedel syntes lämpligast böra användas till inköp av skogbärande mark. Skulle Kungl. Maj:t finna det för statsverket lämpligare att försälja egendomen i dess helhet, anmälde sig kommunen jämväl såsom köpare därav för det pris, uppskattningsmännen åsatt eller Kungl. Maj:t på annat sätt kunde komma att bestämma. För kommunen skulle ett köp, omfattande hela egendomen, äga en viss fördel därigenom att en del hagmarker, beväxta med björkskog, redan nu kunde förse kommunen med vedbränsle, då däremot de skogsskiften, som ifrågasatts till inköp, mera beräknats att tillgodose framtida behov. Då det ej vore kommunens avsikt att för egen del driva jordbruk, komme jordbruksdelarna att avyttras i vissa fall till nuvarande innehavare och i andra fall till personer, som visat sig äga förutsättningar att äga och driva ett jordbruk. I varje fall ämnade kommunen ej vid försäljning tillgodogöra sig ekonomisk vinst.

Domänintendenten har — med framhållande att bägge ifråga-
Bihang till riksdagens protokoll 1919. 1 saml. 14 häft. (Nr 16—17.) 2

varande framställningar avsåge att från kronan förvärva de egentliga skogsskiftena till kronoegendomen Tjärsta — vidare anført att, såsom kommunen redan förmält, densamma börjat förvärva skogsmark för säkerställande av sitt virkes- och vedbehov och att det syntes vara i sin ordning att därmed fortsattes, att från Jönåkers allmanning visserligen kunde erhållas virke och även ved men att allmänningens belägenhet vore sådan, att fri konkurrens från köpmän i Norrköping uppdreve prisen, att då allmänningen omfattade mycket stora och värdefulla skogskomplex och snarast kunde sägas vara en av jordbrukarna i häradet gemensam driven skogsaffär, densamma knappast syntes hava lika goda skäl till företräde vid inköp, som kunde åberopas för socknens räkning, vartill komme att allmänningen hade tillfälle att förvärva mark till ytterligare utvidgningar utom socknen, vilket ej kunde lämpa sig för denna, samt att därigenom tillgodosåges faktiskt jämväl andra delägars virkesbehov än de inom kommunen bosattes. På grund härav har domänintendenten förordat kommunens köpeanbud ävensom tillstyrkt kommunens alternativt gjorda anbud rörande egendomens inägojord.

Vederbörande jägmästare har understött kommunens ansökan att få köpa den till försäljning föreslagna egendomen.

I likhet med domänintendenten har länsstyrelsen ansett, att kommunens anbud i främsta rummet borde komma i fråga, varför länsstyrelsen, som förut tillstyrkt försäljning av egendomen i dess helhet, nu hemställt, att kommunen måtte få mot det av överjägmästaren förhöjda priset förvärva egendomen.

Överjägmästaren har förklarat, att han fortfarande fasthölle vid att det för statsverket vore lämpligast att försälja endast hemskiftena av litt. Ma och Na ävensom litt. Mb, Mc och Nc men däremot bibehålla de övriga delarna. Om det för kommunen eller allmänningen kunde bära sig att förvalta sistnämnda delar, borde det enligt överjägmästarens mening även bära sig för statsverket, som hade personal därtill. Skulle hela egendomen säljas, borde det ske enligt domänstyrelsens förslag, varigenom statsverkets fördel bäst torde bliva tillgodosedd. Skulle åter försäljningen ej ske till den högstbjudande utan till kommunen eller allmänningen utan tävlan, borde denna försäljning ej omfatta mera än vad som enligt överjägmästarens tidigare uttalade mening bort behållas i statsverkets ägo eller Ma av utskogen, Na av utskogen, Md Hällstugan, Nb Mota utjord, Nc av Enarehagen och Nd av Enarehagen. Hemskiftena borde dels försäljas till den högstbjudande dels upplåtas såsom lägenheter.

I särskilt infordrat yttrande har domänintendenten värderat utskogsskiftet Ma till 19,250 kronor, därav växande skog 17,550 kronor, och Na till 5,250 kronor, därav växande skog 4,500 kronor, och har domänintendenten ansett nödigt att, om upplåtelse skedde särskilt av skogsskiftena, dit förlägga även ägolotten litt. Md, dels för vinnande av bättre gräns, dels ock för åstadkommande av ett skogstorp för bevakning och skogsarbetens bedrivande.

Domänstyrelsen har anfört följande. Ehuru en försäljning av egendomen i fråga på sätt styrelsen i sin skrivelse den 5 april 1918 föreslagit syntes skola särskilt under nu rådande förhållanden, såsom ock överjägmästaren framhållit, giva kronan större köpeskilling än ett upplåtande av egendomen på det sätt i föreliggande ansökningar avsåges, ansåge styrelsen sig dock med anledning av samma ansökningar och då däri bjödes köpeskillningar, motsvarande å kronans sida gjord uppskattning, så till vida böra frångå sitt förberörda förslag, att den del av egendomen, som av sökandena avsåges till uthålligt skogsbruk, borde avyttras utan tävlan å auktion. Av sökandena ansåge styrelsen i likhet med länsstyrelsen Björkviks kommun i främsta rummet böra komma i fråga, därvid styrelsen åberopade breven den 3 juni 1915 och den 5 juli 1918, enligt vilka framställningar av Hjälmserys samt Gåsinge och Dillnäs kommuner av liknande innehåll som den förevarande bifallits. Därest den sålunda tillstyrkta framställningen funnes förtjänt av bifall, borde upplåtelsen, som skulle omfatta utskogsskiftena till ägolotterna litt. Ma och Na samt ägolotterna litt. Md, Nb, Nc och Nd böra ske mot köpeskilling av tillhopa 56,500 kronor.

Slutligen har domänstyrelsen meddelat, att styrelsen, då frågan om dispositionen av egendomen, vilken, såsom tidigare anförts, vore arrendeledig den 14 mars 1919, ej torde dessförinnan bliva avgjord, gått i författning om egendomens skötsel och vård under ett år från sistnämnda dag.

Jag delar domänstyrelsens uppfattning i fråga om att anledning icke föreligger att i kronans ägo behålla någon del av egendomen. Likaledes anser jag synnerligen vägande skäl vara anförda för försäljning till Björkviks kommun av utskogsskiftena till ägolotterna litt. Ma + Na samt ägolotterna litt. Md, Nb, Nc och Nd. *Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med av domänstyrelsen framställda förslag hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att utskogsskiftena till ägolotterna litt. Ma + Na samt ägolotterna litt. Md, Nb, Nc och Nd av kronoegendomen Tjärsta nr 1 och 2 Mellan- och Västergårdarna om tillsammans 2 mantal i Björkviks socken av Södermanlands län må med ovan angiven areal försäljas till Björkviks kommun mot en köpeskillning av 56,500 kronor att betalas kontant vid tillträdet samt på villkor i övrigt,

att ägolotterna säljas i det skick, de vid tillträdet befinnas, varvid kommunen inträder i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägt till den brukare, som vid samma tid avträder ägolotterna;

att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet;

att köpebrev skall utfärdas, sedan köpeskillingen erlagts;

att kommunen skall svara för de å ägolotterna för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder; samt

att kommunen skall ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å köpet samt andra med köpet förenade kostnader;

dels att hemskiftena till ägolotterna litt. Ma + Na av samma egendom må å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med iakttagande att ovan nämnda två laga hus å Tjärsta nr 2 Västergården icke ingå i köpet;

dels ock att de till egendomen jämväl hörande ägolotterna litt. Mb, Mc och Ne må var för sig från egendomen försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för köparen av ägolotten litt. Mb att dit förflytta uyssnämnda å Tjärsta nr 2 Västergården befintliga två laga hus.

2:o.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift av den 12 juli 1912 anhöllo lokomotiveldaren Gustaf Malmring och 13 andra vid statens järnvägar anställda personer att få för bebyggande inköpa ett område om 2.0884 hektar av den för statsverkets räkning till den 14 mars 1918 mot ett årligt arrende av 1,050 kronor utarrenderade förra hospitalslägenheten Eneby äng nr 1, även kallad Fredriksdal, i Östra Eneby socken av Östergötlands län eller ock, därest så skulle befinnas lämpligare, erhålla besittningsrätt till området. Området fanns angivet å en ansökningen bilagd, av distriktslantmätaren A. G. Lövstrand år 1912 upprättad karta.

[2.]
Eneby äng
nr 1 i Öster-
götlands län.

Kronoegendomen, som är belägen intill Norrköpings järnvägsstation, innehåller i sin helhet en areal av 18.754 hektar, därav 18.487 hektar åker och tomter och 0.267 hektar impediment. Östra Eneby socken är genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 december 1914 inkorporerad till Norrköpings stad.

Sedan utlåtande över ansökningen avgivits av vederbörande domänintendent, länsstyrelsen i länet och domänstyrelsen, vilka avstyrkt ansökningen, förnämligast enär det av sökandena erbjudna priset, 35 öre för kvadratmeter, ansågs för lågt, anbefallde Kungl. Maj:t den 28 november 1912 domänstyrelsen att i vanlig ordning föranstalta om saluvärdering av området.

Vid på grund härav den 2 januari 1913 företagen värdering uppskattades området efter 60 öre för kvadratmeter till i avrundat tal 12,530 kronor. Länsstyrelsen fann detta värde icke vara för högt upptaget utan snarare tvärtom. Domänstyrelsen instämde häri.

Sedan tillfälle lämnats sökandena att yttra sig över värderingen, förklarade dessa i en skrift den 18 mars 1913, att, då svårigheter för dem förefunnes att erhålla någon jord med lämpligare läge för uppförande åt sig av egna hem, de vore nöjda med samma värdering. Vissa av sökandena hade emellertid dragit sig tillbaka men andra likaledes vid statens järnvägar anställda personer kommit i stället.

I infordrat yttrande meddelade järnvägsstyrelsen, att, då ifrågasvarande område ej alls berördes av de föreslagna nya bangårdsanordningarna vid Norrköping, styrelsen icke hade något att erinra mot områdets användande på föreslaget sätt.

Den 13 mars 1914 anbefallde därefter Kungl. Maj:t domänstyrelsen att föranstalta om uppgörande av förslag till områdets indelning i lämpligt antal tomter jämte vägar m. m. samt värdering av de särskilda tomterna.

Den 14 maj 1914 uppgjorde domänintendenten med gode män i samråd med några av sökandena förslag till områdets delning i 14 lotter, envar om 13.5 ar. Varje lott med andel i väg värderades till 900 kronor, tillhopa 12,600 kronor. Delningen har inlagts å en av förenämnde Lövstrand år 1914 upprättad karta över försäljningsområdet. Länsstyrelsen och domänstyrelsen förklarade sig icke hava något att erinra mot detta förslag.

Sedan underhandlingar under hand förts med sökandena i syfte att dessa skulle bilda en egnahemsförening och gemensamt inköpa hela området, vartill de emellertid ej voro villiga, anbefallde Kungl. Maj:t den 4 februari 1916 domänstyrelsen att avgiva förnyat utlåtande i ärendet med beaktande av de synpunkter, som riksdagen framhållit i skrivelsen nr 237 vid 1914 års senare riksdag angående lägenhetsupplåtelser vid Pålsboda m. m.

Med anledning härav upprättade stadsingenjören i Norrköping John E. Pettersson år 1916 ny plan till tomtindelning å området samt anförde bland annat följande.

Vid uppgörande av plan för ifrågavarande områdes indelning i byggnadstomter borde i första hand häusyn tagas till förut fastställda stadsplaner för närliggande områden. Området i fråga gränsade i sydväst intill av Kungl. Maj:t den 27 augusti 1915 fastställd stadsplan för Butängen och Lyckorna vid norra tullen, av vilka en kopia bilagts utlåtandet. Av denna framginge, att Ståthögagatan i sin förlängning norrut komme att gå utmed det föreslagna egnahemsområdets västra sida och Verkstadsgatan i sin förlängning österut utmed dess södra sida. Båda dessa gator komme enligt stadsingenjörens förmenande att i en framtid bliva trafikgator av betydelse, varför av egnahemsområdet mark borde reserveras för gatornas framdragande till erforderlig bredd.

För områdets uppdelande i erforderligt antal byggnadstomter och dessas förseende med utfartsväg borde genom området parallellt med Verkstadsgatans förlängning dragas en gata med en bredd av minst 8 meter, och borde vidare mark reserveras för en mindre öppen plats, vilken borde planteras och anordnas som lekplan.

Vid bebyggandet av området borde den bestämmelsen iakttagas, att byggnad icke uppfördes närmare tomtgräns mot gata eller öppen plats än 5 meter, och borde de sålunda uppkommande tomtremorna anordnas som förgårdar och planteras.

Jämlikt det i enlighet med nu framhållna synpunkter av Pettersson uppgjorda förslaget har området uppdelats i 14 med nr 1—9 och 11—15 å en av Pettersson upprättad karta betecknade tomter ävensom för

gemensamt behov avsatts dels en lekplan, betecknad med nr 10, och dels mark till utvidgning av Ståthöga- och Verkstadsgatornas förlängning samt till förenämnda tvärgata, vilken betecknats med nr 16.

Norrköpings drätselkammare och magistrat samt länsstyrelsen i länet instämde i vad Pettersson i sitt yttrande anfört i ärendet.

Därefter har arealbeskrivning å de särskilda tomterna och övriga delar av området enligt Petterssons indelningsförslag upprättats samt saluvärdering å desamma verkstälts den 5 maj 1917 på sätt nedanstående tablå utvisar.

Tomtens nr	Areal i ar	Saluvärde kronor	Tomtens nr	Areal i ar	Saluvärde kronor
1	12.83	965	8	12.05	905
2	12.40	930	9	12.80	960
3	12.35	925	11	12.50	940
4	12.80	960	12	12.00	900
5	12.36	925	13	12.00	900
6	12.12	910	14	12.00	900
7	12.33	925	15	12.00	900
					Summa 12,945

Den med nr 10 betecknade lekplanen har en areal av 11.60 ar och den under nr 16 utlagda gatan en areal av 11.50 ar. Det för Ståthöga- och Verkstadsgatorna reserverade området uppgår till 13.20 ar.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av saluvärderingen.

År 1915 hölls uppskattning å hela egendomen med anledning av dess förestående arrendeledighet. Därvid väcktes av uppskattningsmännen förslag, att — förutom upplåtelse av ovanberörda lotter, vilka motsvara å en av ovanbemälde Lövstrand år 1914 över hela egendomen upprättad karta ägofigurerna nr 68—85 — egendomen skulle jämväl i övrigt försäljas. Å Lövstrands karta betecknas Verkstadsgatan med nr 86 och Ståthögagatan med nr 87.

Länsstyrelsen har ansett, att, om försäljning av det med ägofigurerna nr 68—85 betecknade området komme till stånd, det vore för kronan förmånligast, att återstående delen av egendomen försålles, för så vitt icke någon utvidgning av statens järnvägar invid Norrköping ansåges erforderlig, i vilket senare fall egendomen borde bibehållas i kronans ägo och lämpligen användas vid erforderligt ägoutbyte.

Järnvägsstyrelsen, vars yttrande häröver infordrats av domänstyrelsen, har förklarat sig anse, att med undantag av nämnda ägofigurer egendomen icke borde försälas, enär den lämpligen borde kunna användas som bytesmedel för andra för statens järnvägar erforderliga områden.

Domänstyrelsen har förklarat sig ej hava något att erinra mot förslaget rörande det särskilda, till försäljning från ifrågavarande egendom ifrågasatta området, vilket förslag vore anpassat till den för därvarande samhälle gällande byggnadsplan, ävensom ej heller mot den skedda saluvärderingen. Särskilt saluvärde hade ej åsatts gatumark och lekplan. Rätt till dessa områden syntes vid värderingen hava förutsatts skola åtfölja försäljningen av de särskilda tomterna, som var och en således skulle få andelar i nämnda allmänna platser. Då nu ej försäljning av området i dess helhet vore avsett att ske direkt till ett samhälle eller en förening, syntes det domänstyrelsen i fråga om berörda allmänna platser lämpligare, att dessa till de delar de vore belägna intill tomt sammanlades med denna, sålunda att den å Petterssons förslag med nr 16 upptagna vägen inginge i tomterna nr 1—5, att i övrigt uttagen gatumark invid tomterna uppdelades på dessa och att lekplanen tillades en av de angränsande tomterna, förslagsvis nr 9, med skyldighet för köpare av tomterna att upplåta ifrågavarande mark till de därmed enligt förslaget avsedda ändamål. Tomterna borde upplåtas enligt gällande grunder för egnahemsupplåtelser.

Vad egendomen i övrigt vidkomme har domänstyrelsen ansett något skäl ej förefinnas för att kronan nu skulle avhända sig densamma.

Enär tillfälle ansågs böra beredas Norrköpings stad att bliva ägare till området i fråga, varigenom särskilt förhållandena angående gatumarken och lekplanen kunde lättare ordnas, anbefalldes länsstyrelsen den 19 januari 1918 att inhämta yttrande från stadsfullmäktige, huruvida staden vore villig att för en köpeskilling av 12,945 kronor förvärva de i Petterssons indelningsförslag angivna tomter nr 1—9 och 11—15 ävensom lekplanen nr 10 och gatumark nr 16 samt den till utvidgning av Ståthöga- och Verkstadsgatornas förlängning avsedda mark om 13.20 ar eller tillhoppa 2.0884 hektar, med förbehåll om byggnadsbestämmelser enligt Petterssons förslag samt om rätt för de befattningshavare vid statens järnvägar, som i skrifter den 12 juli 1912 och den 18 mars 1913 anhållit att få åt sig förvärva egna hem å området, att, i den mån de vidhölle sina ansökningar, av staden inköpa

förenämnda tomter mot de vid saluvärderingen den 5 maj 1917 tomterna åsatta värden.

I anledning härav avgavs yttrande den 18 september 1918 av stadens drätselkammare, som, jämte erinran att tomtmarken saluvärderats till 75 öre per kvadratmeter, anförde, att områdets bebyggande för bostadsändamål påfordrade utförande av åtskilliga gatu-, vattenlednings- och dräneringsarbeten och att fördenskull kostnadsberäkningar häröver verkställt av stadens byggnadskontor, slutande på 17,000 kronor för gatuarbeten, 60,000 kronor för vattenlednings- och dräneringsarbeten samt 22,100 kronor för gasledning, dock utan gatubelysning. Dessa beräkningar vore emellertid uppgjorda ett halvt år tidigare och kostnaderna hade sedan dess stigit. Av dessa kostnader kunde visserligen större eller mindre belopp såsom avseende även andra områden icke behöva i sin helhet påföras det nu ifrågavarande området, men dels vore det ovisst, när dessa andra områden komme att bebyggas, och dels bleve i allt fall de kostnader, som staden i händelse av köp finge utgiva, högst avsevärda. Salupriset å tomterna måste därför i varje fall bli betydligt högre än vad spekulanterna förklarat sig villiga att betala. Då staden för övrigt hade att erbjuda planlagd mark på alla sidor av det sedan gammalt bebyggda stadsområdet, avstyrkte drätselkammaren inköp av nu ifrågavarande område på angivna villkor.

Stadsfullmäktige beslöt i enlighet härmed.

Vid översändandet av detta stadsfullmäktiges yttrande har länsstyrelsen tillstyrkt, att ifrågavarande tomter måtte försäljas enligt reglerna för egnahemsupplåtelser från kronoegendomar.

För egen del biträder jag förslaget om försäljning från egendomen av berörda 14 lägenheter enligt stadsingenjören Petterssons tomtindelningsförslag. Då försäljning av hela området till förening eller till staden icke kunnat komma till stånd, samt det icke är lämpligt, att gatumarken och den till lekplan avsedda marken behålles i kronans hand efter tomternas försäljning, finner jag mig böra biträda domänstyrelsens förslag, att nämnda mark uppdelas på vissa tomter. Härigenom blir dessas areal ökad, men någon ändring i saluvärdena bör naturligtvis icke ifrågakomma. Vid detta förhållande torde det sakna betydelse, att någon detaljerad uppgift å de ökade tomtarealerna icke nu föreligger.

*Departementis-
chefen.*

Med anledning av vad i ärendet förekommit synes hembuds rätt å tomterna böra medgivas de befattningshavare vid statens järnvägar, som i skrifterna den 12 juli 1912 och den 18 mars 1913 varit sökande i ärendet.

De av Pettersson förordade byggnadsbestämmelser torde böra föreskrivas vid försäljningarna.

Beträffande egendomen i övrigt anser jag i likhet med järnvägsstyrelsen och domänstyrelsen lämpligast, att densamma tillsvidare bibehålles i kronans ägo.

I avvaktan på beslut i förevarande frågor har egendomen utarrenderats till den 14 mars 1919.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda fjorton tomtlägenheter må med å stadsingenjören John E. Petterssons tomtindelningsförslag angivna områden men med tillägg för vissa tomter av mark till vägar och lekplan i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag från förra hospitalslägenheten Eneby äng nr 1 eller Fredriksdal å Norrköpings stads område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för de befattningshavare vid statens järnvägar, som varit sökande i ärendet, att erhålla hembud å samma tomtlägenheter samt med förbehåll om byggnadsbestämmelser enligt Petterssons förslag.

3:o.

[3.]
Stora Folåsa
nr 2 i Östergötlands län

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Stora Folåsa nr 2 i Rappestads socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 825 kronor. Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Bankebergs järnvägsstation och 13 kilometer från Linköping, har en areal av 41.335 hektar, därav 39.290 hektar åker och tomt, 1.157 hektar äng och 0.888 hektar impediment. Skog saknas å egendomen.

Uppskattningsmännen hava, under hänvisning till en av extra lantmätaren John Grenholm år 1917 över egendomen upprättad karta jämte beskrivning, föreslagit, att lägenheten Lottenborg, som å kartan betecknats med ägofiguren nr 7 och innehåller 0.205 hektar tomt och trädgård samt är bebyggd med boningshus och uthus i gott stånd, tillhöriga lägenhetens innehavare fru Märta Johansson, måtte till henne försäljas för ett pris av 410 kronor, vartill lägenheten saluvärderats.

Vederbörande länsstyrelse samt domänstyrelsen hava tillstyrkt förslaget.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Lottenborg må med ovan angivet område försäljas från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Stora Folåsa nr 2 i Rappestads socken av Östergötlands län enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar.

4:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Billstorp nr 1 i Skede socken av Jönköpings län var utarrenderad till den 14 mars 1908 för 300 kronor om året. Den 8 februari 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att ett område om 10.9365 hektar, omfattande ägofigurerna nr 112—124 samt delar av nr 108—111 och 125, skulle försäljas samt egendomen i övrigt utarrenderas för tio år.

[4.]
Stora Bills-
torp nr 1 i
Jönköpings
län.

Vid den sålunda anbefallda utarrenderingen har domänstyrelsen upplåtit särskilt för sig den lägenhet, som å ett av kommissionslantmätaren A. T. Melén år 1907 upprättat kartutdrag upptagits under benämning Vattenkraften nr III, bestående av den med litt. a betecknade jordlägenheten om 1.320 hektar jämte den egendomen tillhörande rätten till vattnet i Emån inom det område invid nämnda jordlägenhet, som å kartan betecknats med litt. b och omfattar en areal av 0.230 hektar. För denna utarrendering har betingats ett årligt arrende av 415 kronor. Återstoden av den åt kronan bibehållna delen av egendomen lämnar i årligt arrende 250 kronor. Sammanlagda arrendet för egendomen uppgår alltså numera till 665 kronor.

Ifrågavarande egendom, som är belägen 8 kilometer från Holsby station å Vetlanda—Målilla järnväg, innehåller numera en areal av 65.8035 hektar, därav 0.4860 hektar tomter, 12.3540 hektar åker, 6.0780 hektar äng, 43.4290 hektar betes- och skogsmark samt 3.4565 hektar impediment.

I arrendet av huvudgården ingår ett mindre vattenfall, det så kallade övre vattenfallet, vilket sedan några år tillbaka utnyttjas av egendomens arrendator för mindre kvarn- och sågdrift.

Lägenheten Vattenkraften nr III, vilken för närvarande arrenderas av Stenkvill—Klinte kraftaktiebolag, har av uppskattningsmännen, då några särskilda anledningar att bibehålla densamma i kronans ägo ej

ansetts förefinnas, föreslagits till försäljning. Vattenytan är numera upp-dämd, så att hela lägenheten står under vatten. Lägenhetens saluvärde har med stöd av lantbruksingenjören W. Krooks beräkningar åren 1905 och 1916 uppskattats till 12,780 kronor, därav för vattenkraften 12,700 kronor. Vid försäljningen borde enligt uppskattningsmännens förslag förbehåll göras om rätt för huvudgården till fri vattning av kreatur å lägenhetens område.

Uppskattningsmännen, som funnit skäl till styckning av egendomen i övrigt eller avsöndring därifrån i syfte att bilda egna hem ej föreligga, hava i likhet med vid förrättningen närvarande jägmästaren hemställt, att egendomen måtte försälas, och därvid saluvärderat densamma till 30,270 kronor, därav 14,965 kronor för växande skog och 7,600 kronor för det övre vattenfallet, vilket sistnämnda värde upptagits enligt lantbruksingenjören Krooks uppskattning.

Beträffande det nämnda övre vattenfallet har av uppskattningsmännen anförts, att, om ett företag, avseende sänkning och reglering av sjön Soljen, för vilken Emån utgjorde utlopp, med flera sjöar, komme till stånd, vilket vore ganska sannolikt, fallet komme att tagas i anspråk och förintas och i sådant fall av intressenterna ersättas. Med anledning härav har ansetts lämpligt, att fallet vid försäljning undantoges, i följd varav egendomens saluvärde komme att utgöra 22,670 kronor.

Vid eventuell försäljning av egendomen borde förbehåll göras därom, att arrendatorn tillhöriga å egendomen befintliga hus ej inginge i försäljningen.

Överjägmästaren i Smålands distrikt har den 21 mars 1917 förklarar sig instämma i förslaget om egendomens försäljning. Med hänsyn till den inträffade stora prisstegringen å alla skogsprodukter har överjägmästaren ansett, att det av jägmästaren i oktober 1915 beräknade värdet å den växande skogen borde höjas med 50 procent samt sättas till i runt tal 22,500 kronor. Hela saluvärdet bleve då 37,805 kronor.

Vederbörande länsstyrelse har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag med den ändring beträffande värdet å den växande skogen, som förordats av överjägmästaren.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit och till egendomens avsevärda skogstillgångar har domänstyrelsen, som för egen del biträdde förslaget om försäljning av såväl lägenheten Vattenkraften n:r III som egendomen i övrigt, gått i författning om utsyning och försäljning av det virke å egendomen, som med iakttagande av en god skogsvårds fordringar kunde avverkas. Därefter har av vederbörande jägmästare

uppgjorts värderingsinstrument över den skog, som återstode, sedan utstämpling av skog till försäljning för kronans räkning ägt rum, varjämte uppskattningsmännen verkställt förnyad saluvärdering å egendomen. Av dessa handlingar inhämtas, bland annat, följande.

Det egendomen förut åsatta saluvärdet har ansetts ej böra undergå annan förändring än som betingades av det minskade virkesförrådet, vilket nu uppskattats till ett värde av 21,100 kronor, i följd varav saluvärdet nedsatts till 36,400 kronor. Skulle, såsom av uppskattningsmännen förut förordats, det övre vattenfallet undantagas vid försäljningen, har saluvärdet föreslagits till 28,800 kronor.

Överjägmästaren har i förnyat yttrande den 21 januari 1918 meddelat, att den utstämplade skogen sålts för 6,100 kronor, samt anført, att jägmästaren syntes hava vid utstämplingsförrättningen iakttagit allt för stor försiktighet, i ty att skog för ytterligare omkring 10,800 kronor bort kunna försäljas utan att skogen raserades och utan att egendomens behov av husbehovsvirke behövde befaras icke kunna från utmarken tillgodoses. Överjägmästaren har emellertid förklarat sig icke obetingat yrka därpå, då arrendatorn hade resurser att vid blivande fastighetsauktion tävla med skogsspekulanter om egendomens inropande.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot den verkställda värderingen.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 15 februari 1918 förklarat sig ej kunna biträda uppskattningsmännens förslag att vid eventuell försäljning av huvudgården undantaga förberörda så kallade övre vattenfallet, utan ansåge styrelsen detsamma böra medfölja vid försäljningen av egendomen i övrigt. Mot de föreslagna arrende- och saluvärdena hade styrelsen ej något att erinra, likasom styrelsen för sin del ansåge vad överjägmästaren ifrågasatt rörande den kvarvarande skogen ej böra föranleda någon åtgärd.

I utlåtande den 23 april 1918 förklarade vattenfallsstyrelsen sig icke hava något att erinra mot försäljning av ifrågavarande vattenfall och ej heller mot de gjorda uppskattningarna av deras värde. Styrelsen ville dock framhålla, att det för främjande av enhetligt och fullständigt utnyttjande av vattenkraften vore lämpligt, att de båda fallen med utmål avsöndrades från stamfastigheten och försåldes såsom en lägenhet.

Sedan ärendet återremitterats till domänstyrelsen med anledning av vad vattenfallsstyrelsen sålunda anført, har förstnämnda styrelse överlämnat ett yttrande av vederbörande domänintendent och lantbruksingenjören Krook, vari dessa meddelat, att syn enligt dikningslagen för sänkning av Soljen m. fl. sjöar avslutats den 2 juni 1916 och vunnit

laga kraft samt att all anledning finnes att antaga, att detta sänkningsföretag skulle komma till utförande, så snart statsunderstöd därtill hunnit utverkas. I samband med detta företag skulle övre vattenfallet vid Billstorp komma att helt och hållet utgrävas och alltså försvinna, och skulle ersättning härför utgivas med vid syneförrättningen bestämd löse-skillning. Med anledning härav har domänstyrelsen hemställt, att vattenfallsstyrelsens förslag icke måtte föranleda vidare åtgärd.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad jag inhämtat, har domänstyrelsen gått i författning om ifrågavarande egendoms skötsel och vård till den 14 mars 1920.

Då vattenfallsstyrelsen icke haft något att erinra mot försäljning av vattenfallen samt jag icke kan finna någon anledning att i kronans ägo behålla återstoden av ifrågavarande egendom, vars arrende endast i förening med arrendet för det nedre fallet överstiger 600 kronor, och då med hänsyn till vad numera upplysts någon åtgärd icke torde böra vidtagas för förenande av de bägge fallen till en försäljningslott, biträder jag förslaget om egendomens försäljning i två lotter på sätt domänstyrelsen förordat. Bägge lotterna böra säljas på offentlig auktion, varvid även skogsvärdet å egendomen kommer att göra sig gällande.

Att försäljningen icke bör omfatta de hus, som ej tillhöra kronan, finner jag uppenbart.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att dels den till kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Billstorp nr 1 i Skede socken i Jönköpings län hörande lägenheten Vattenkraften nr III med ovan angivet område dels ock egendomen i övrigt må var för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor samt med förbehåll vid försäljningen av omförmälda lägenhet om rätt för huvudgårdens innehavare till fri vattning av kreatur å lägenhetens område.

5:o.

[5.]
*Hättebo nr 1
i Jönköpings
län.*

Kronoegendomen 1 mantal Hättebo nr 1 i Nydala socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1920 mot ett årligt arrende av 750 kronor. Egendomen, som är belägen 2 mil från Stockaryds järnvägsstation, har en areal av 278.130 hektar, därav 0.684 hektar

tomter, 19.363 hektar åker, 46.078 hektar äng, 203.626 hektar betesmark och 8.379 hektar impediment.

Å egendomen finnas de med kronans hus bebyggda torpen Sandbäcken och Älgabäck med Lilla Hättebo samt de med hus, tillhöriga respektive innehavare, bebyggda lägenheterna Sjöbo och Loberget. Vid arrendeuppskattning den 8 november 1917 hade torpen Sandbäcken och Älgabäck brukats av sina nuvarande innehavare i respektive 19 och 14 år.

Uppskattningsmännen hava, under hänvisning till en av extra lantmätaren O. Strindberg år 1916 kompletterad karta över egendomen, föreslagit, att lägenheten Sjöbo måtte med det område, som å kartan avgränsats med röd linje och omfattar ägofigurerna nr av 374, 375—378, från egendomen avsöndras och upplåtas till innehavaren, änkan Johanna Johannesdotter, som tillkännagivit sin önskan att få förvärva densamma. Lägenheten, som med nämnda område skulle få en areal av 2.336 hektar, har saluvärderats till 930 kronor, därav för växande skog 567 kronor.

Lägenhetens innehavare borde tillförsäkras fri utfartsväg över stamhemmanets ägor.

För övrigt hava uppskattningsmännen icke föreslagit försäljning av någon del av egendomen utan tillstyrkt, att densamma måtte ånyo utarrenderas. Därvid har framhållits, att torpen Sandbäcken och Älgabäck vore belägna inuti skogsmarken och därför ej lämpligen borde säljas.

Överjägmästaren i Smålands distrikt har anfört, att han efter att stället gjort besök inhämtat, att egendomen visserligen vore utarrenderad åt en enda person mot årligt arrende av 750 kronor, men att, då egendomens huvudgård vore bebyggd och ordnad för 4 hushåll och brukare, i ty att vardera av de två manbyggnaderna innehölle 2 hushåll och uthuslängan, bland annat, 4 fähus, 4 stall och 4 logar, samt huvudarrendatorn även tagit tre subarrendatorer för gårdens brukande förutom 2 torpare och 2 lägenhetsinnehavare, vilka samtliga till huvudarrendatorn erlade kontanta arrenden, egendomen dock kunde sägas utgöra 4 särskilda arrendegårdar. Det syntes därför vara mera av praktiska skäl, som allenast ett och icke fyra kontraktsavtal uppgjorts. Vid sådant förhållande ville överjägmästaren ifrågasätta, huruvida icke egendomen vid stundande arrendeledighet eller åtminstone något år därefter lämpligen borde försäljas, vilket han av många skäl funne vara för kronan förmånligast. De viktigaste av dessa skäl vore egendomens avlägsna belägenhet i förhållande till kommunikationslederna, dess förhållandevis till andra statsegendomar isolerade läge samt dess mindre framträdande betydelse såsom skogsegendom. Enligt hans för-

menande borde egendomen försälas i sex lotter, i huvudsaklig överensstämmelse med å kartan uppdragna blyertslinjer sålunda, att huvudgården styckades i två delar, varigenom flyttning av gamla eller uppförande av nya byggnader gjordes obehöfelig, att egendomens andel i Furuön i sjön Rusken försålles såsom en särskild lott, vilken Ohs bruk såsom ägare av den västra delen av ön helt säkert önskade förvärva, att lägenheterna Sjöbo, Älgabäck och Sandbäcken avsondrades och försålles såsom självständiga lägenheter samt att till vardera av gårdens två huvuddelar och lägenheterna Älgabäck och Sandbäcken lades visst utmarksområde, på sätt å kartan ungefärligen angivits. Lägenheten Sjöbo borde hava den omfattning, som föreslagits vid uppskattningsförrättningen. Den obetydliga lägenheten Loberget, vars innehavare, en gammal änka, förklarat sig ovillig och oförmögen att inköpa densamma, borde ingå i försäljningen av den södra hemmanslotten. Innan försäljning ägde rum, borde en del ståndskog, som icke erfordrades för gårdarnas behov, försälas för kronans räkning för att förhindra en fördärlig spekulation å salulotterna för skogstillgångens skull. En sådan avyttring av skog borde likväl icke ske å Furuön, varest odlad jord saknades och en livligare konkurrens om köpet vore önskvärd. Skulle egendomen komma att ånyo utarrenderas, har överjägmästaren förklarat sig dela uppskattningsmännens åsikt om lämpligheten av försäljning av lägenheten Sjöbo och ej hava något att erinra mot lägenhetens föreslagna saluvärde. Därest vid ny utarrendering skogsmarken skulle ställas under skogsstatens förvaltning, borde torpen Sandbäcken och Älgabäck åtfölja skogen och användas till arbetarbostäder.

Länsstyrelsen har tillstyrkt förslaget om egendomens förnyade utarrendering samt försäljningen av lägenheten Sjöbo. Egendomen vore för närvarande upplåten åt endast en arrendator, och ansåge länsstyrelsen den omständigheten, att denne i sin tur antagit under- eller medarrendatorer, icke böra medföra, att hela egendomen borde försälas. Mot det föreslagna saluvärdet å lägenheten Sjöbo har länsstyrelsen icke haft något att erinra.

I anledning av vad överjägmästaren ifrågasatt har domänintendenten i länet på anmodan yttrat sig och därvid förklarat, att, ehuru utom torparna fyra brukare funnes på gården, kronan egentligen hade endast en av dem att förhandla med, nämligen den, till vilken arrendekontraktet vore utfärdadt. Samma förhållande vore rådande å några andra kronoegendomar inom länet. De å dessa egendomar uppförda byggnader hade lämnat utrymme åt flera brukare. Det kunde dock ej sägas, att dessa hemman på grund därav blivit mindre väl brukade,

snarare tvärtom, och helt säkert hölles å dem flera kreatur, än vad fallet skulle varit, om endast en brukare funnits. Nybyggnad vid dessa egendomar förhindrades i möjligaste mån, enär kronan på en gård, där flera brukare funnes, i regel ej byggde åt flera än en eller den, som innehade arrendekontraktet. — Om nu egendomen skulle försäljas, borde huvudgården i varje fall försäljas såsom en lott. Att, på sätt överjägmästaren ifrågasatt, uppdelas densamma i två lotter syntes mindre lämpligt, och komme en sådan åtgärd helt säkert att minska en eventuell köpeskillning. Gårdstomten mellan de två boningshusen vore redan nu smal och om, såsom ifrågasatts, ägo gränsen komme att dragas mellan dessa två hus, skulle utflyttning med därmed förenad nybyggnad av såväl manhus som ladugårdsbyggnad bliva behövlig. — Gårdens kommunikationer vore visserligen ej goda men skulle antagligen komma att förbättras. För övrigt underlättade sjön Rusken transporten av virke, särskilt söder ut.

Länsstyrelsen har i förnyat yttrande hemställt, att lägenheten Sjöbo måtte försäljas och egendomen i övrigt ånyo utarrenderas. Skulle emellertid beslut fattas om egendomens försäljning, borde, på de grunder, domänintendenten anfört, detta ske i fem, icke sex lotter.

Domänstyrelsen har med avseende å vad domänintendenten med instämmande av länsstyrelsen anfört biträtt uppskattningsmännens förslag, att allenast lägenheten Sjöbo måtte försäljas. Därvid har domänstyrelsen framhållit, att med den hävdvunna dispositionen av egendomen, vilken, enligt vad handlingarna utvisade, ej varit till nackdel för kronan, flera lantmän hade sin utkomst och att dessa ej själva ifrågasatt ändring häri.

Mot försäljning av lägenheten Sjöbo har jag ej något att erinra. *Departements-*

I likhet med uppskattningsmännen, länsstyrelsen och domänstyrelsen finner jag tillräckliga skäl ej föreligga för försäljning av huvudgården. *chefen.*

Den omständigheten, att torpen Sandbäcken och Älgabäck äro belägna inuti hemmanets skogsmark, synes mig visserligen icke i och för sig utgöra tillräckligt skäl att icke försälja dem såsom egnahems-lägenheter till de nuvarande innehavarna, vilka brukat dem under rätt lång tid. Ett fränskiljande av dessa torp synes även kunna, av kartan att döma, låta sig göra utan större olägenheter. Då jag emellertid anser skogsmarken böra bibehållas i kronans hand och, såsom överjägmästaren framhållit, dessa torp äro behövliga såsom skogsarbetarbostäder, därest skogsmarken ställes under skogsstatens förvaltning, finner jag mig likväl böra biträda förslaget att nu icke sälja dessa bägge torp.

Jag hemställer därför endast, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Sjöbo må med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Hättebo nr 1 i Nydala socken av Jönköpings län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för lägenhetens innehavare till nödig fri utfartsväg över stamfastighetens ägor.

6:o.

[6.]
Horna nr 1
och 17 i Kristianstads län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Horna nr 1 och 17 i Åhus socken av Kristianstads län är utarrenderad till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor. Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Horna järnvägsstation, har en areal av 67.522 hektar, därav 38.690 hektar tomt och åker, 28.505 hektar äng och 0.327 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava under hänvisning till en av förste lantmätaren Bergstedt år 1898 upprättad och av t. f. extra lantmätaren friherre S. von Otter år 1918 kompletterad karta över egendomen med beskrivning föreslagit, att två till egendomen hörande, på fyra kilometers avstånd från huvudgården belägna skiften, vilka å nämnda karta betecknats med ägofigurerna 43—46, med en sammanlagd areal av 3.745 hektar måtte tillsammans såsom en lägenhet försäljas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar. Den till försäljning föreslagna lägenheten har åsatts ett saluvärde av 2,700 kronor.

Vederbörande länsstyrelse och domänstyrelsen hava tillstyrkt förslaget.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande lägenhet må med ovan angivet område från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Horna nr 1 och 17 i Åhus socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

7:o.

Kronoegendomen ¹⁵/₁₆ mantal Vällinge nr 22 och 30 i Vällinge socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1920 mot ett årligt arrende av 3,560 kronor. Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Trälleborg och 1 kilometer från Åkeshögs järnvägsstation, består av två skiften, hemskiftet och det två kilometer därifrån belägna så kallade strandskiftet, och innehåller i areal 91.915 hektar, därav 85.149 hektar tomter och åker, 4.398 hektar äng, 0.050 hektar odlingsmark, 0.085 hektar avrösningsjord och 2.233 hektar impediment.

[7.]
Vällinge
nr 22 och 30
i Malmöhus
län.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att förberörda strandskifte, omfattande ägofigurerna 42—46 å en av distriktslantmätaren S. J. Johansson år 1916 upprättad karta över egendomen med en areal av 8.218 hektar, därav 4.947 hektar åker och 3.271 hektar äng, måtte fränskiljas egendomen och försäljas. Skiftet låge enligt deras mening allt för avlägset från huvudgården för att kunna skötas i sambruk med denna och lämpade sig bäst att försäljas till eget hem. Skiftet har saluvärderats till 5,470 kronor.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens nämnda förslag. Då det emellertid syntes ovisst, huruvida någon spekulant å området såsom eget hem kunde förväntas uppträda, har länsstyrelsen föreslagit, att området måtte i första hand hembjudas Malmöhus läns egnehemsförening till inköp för det föreslagna saluvärdet, 5,470 kronor.

Efter därom på föranstaltande av domänstyrelsen gjord förfrågan har nämnda förening i skrivelse den 22 maj 1918 meddelat, att föreningen antoge erbjudande om inköp av skiftet ifråga för 5,470 kronor.

Domänstyrelsen har under åberopande av 18 punkten i kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnehems-lägenheter från vissa kronoegendomar tillstyrkt länsstyrelsens förslag.

I likhet med myndigheterna anser jag strandskiftet böra försäljas till eget hem. Jag kan däremot icke finna anledning att i detta fall, då det är fråga om en enstaka lägenhet, en egnehemsförening anlitas såsom mellanhand innan sig visat, huruvida icke lägenheten finner köpare vid direkt utbud i vanlig ordning. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att det till kronoegendomeu ¹⁵/₁₆ mantal Vällinge nr 22 och 30 i Vällinge socken av Malmöhus län hörande strandskiftet må med ovan angivet område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnehemslägenheter från kronoegendomar.

8:o.

[8.]
Faleby nr 1
i Göteborgs
och Bohus
län.

Kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län är utarrenderad till den 14 mars 1920 mot ett årligt arrende av 1,900 kronor. Egendomen är belägen vid Gullmarfjorden, 6 kilometer från Munkedals järnvägsstation. Den har en areal av 222.226 hektar, därav 102.559 hektar tomt, åker och dylikt, 11.672 hektar äng, 105.341 hektar avrösningsjord och 2.654 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava vid förrättning i september 1917 föreslagit, att nedan nämnda, å en av förste lantmätaren A. F. von Wachenfelt år 1896 upprättad och av lantmäteriauskultanten Algot Rasmusson år 1916 kompletterad karta över egendomen utmärkta lägenheter måtte upplåtas såsom egna hem, nämligen: Gladebacken, Hällan nr 1, Hällan nr 3 med Hällan nr 2, Nybygget, Lilla Aspeskogen, Bukten och Kattkärr.

Samtliga dessa lägenheter äro bebyggda med nuvarande innehavarna tillhöriga hus med undantag av lägenheten Hällan nr 2, varå Foss kommun äger byggnaderna och vilken lägenhet bebos av en person vid namn Leonard Johansson.

Såsom särskilda villkor vid försäljning hava uppskattningsmännen föreslagit, att samtliga lägenheterna tillförsäkrades rätt till utfartsväg såväl över varandras som över huvudgårdens mark, att de till lägenheten Bukten angränsande lägenheterna medgäves rätt till tillträde över denna lägenhet till sina vid stranden av Gullmaren befintliga bryggor och fiskebodas, vilka borde få kvarstå, samt att Foss kommun förbehölles rätt att hava sina byggnader å Hälla nr 2 kvarstående, så länge Leonard Johansson levde och bebodde desamma.

Länsstyrelsen och överjägmästaren i västra distriktet hava icke haft något att erinra mot detta uppskattningsmännens förslag, som tillstyrkts jämväl av domänstyrelsen i skrivelse den 16 november 1917.

Efter det domänstyrelsen gjort nämnda framställning, hava Samuel Edvard Hansson och Anton Myrbäck hos Kungl. Maj:t anhållit att från ifrågavarande egendom få förvärva de nu av dem innehavda lägenheterna Aspeskogen och Västra Korsvik. Manhus och ladugårdar å dessa bägge torp tillhöra kronan. Å Västra Korsvik finnes dessutom ett torpinnehavaren tillhörigt mindre boningshus.

Sedan domänstyrelsen anbefallts att taga under förnyat övervägande, huruvida icke dessa och eventuellt jämväl andra förut icke till upplåtande från egendomen föreslagna lägenheter borde därtill ifrågakomma,

har sammanträde på stället hållits av domänintendenten, vederbörande jägmästare och arrendeuppskattningsmän.

Därvid hava Hanssons och Myrbäcks ansökningar blivit avstyrkta, huvudsakligen av skäl att huvudgården genom försäljning av dessa lägenheter på långa sträckor skulle stängas från saltsjön, att dessa områden på grund av sin belägenhet vid den djupa och vackra fjorden i en framtid kunde tänkas få ganska högt värde som villa- och industritomter, att de voro omgivna av uppväxande, genom kronans försorg uppdragna ungskogsbestånd, vilka löpte fara att om icke helt ödeläggas, så åtminstone olovligt beskattas av de framtida ägarna till de franskilda lägenheterna samt att icke några särskilda ömmande förhållanden talade för, att de nuvarande innehavarna skulle få rätt att tillösa sig desamma, då de båda saknade barn, som kunde tänkas vilja efter föräldrarnas bortgång bruka lägenheterna och hava sin fasta bostad å desamma.

Beträffande Hansson hava uppskattningsmännen anmärkt, att han vid förrättningen blivit beträdd med otillåten skogsavverkning samt att han under ett flertal år ej fullgjort den honom åliggande dagsverkskyldigheten. Såväl Hansson som Myrbäck borde emellertid få kvarsitta å torpen och dagsverkskyldigheten väsentligt nedsättas samt kunna utbytas mot kontant avgäld.

Till försäljning hava uppskattningsmännen däremot föreslagit ytterligare lägenheten Grinden, som är belägen i en utkant av egendomen och för närvarande saknar innehavare på grund av att byggnaderna, vilka tillhöra kronan, befinnas i mindre gott skick. Dess innehavare borde tillförsäkras fri utfartsväg över huvudgårdens mark.

I sammanhang härmed hava uppskattningsmännen på framställning från innehavaren av lägenheten Lilla Aspeskogen tillstyrkt viss jämkning i deras föregående förslag beträffande gränsen mellan sagda lägenhet och lägenheten Nybygget, till följd varav även saluvärdena ändrats.

Vad uppskattningsmännen sålunda anfört och hemställt har till alla delar tillstyrkts av vederbörande länsstyrelse och överjägmästare samt domänstyrelsen.

De till försäljning föreslagna lägenheterna hava med nedan angivna arealer åsatts följande saluvärden:

Namn å kartan	Ägofigurer	Areal hektar	Saluvärde kronor
Gladebacken	156—163	0.859	280
Hällan nr 1	164—173	0.430	155
Hällan nr 3 med Hällan nr 2...	174—185	1.622	395
Nybygget	186—188, 190—193	0.465	125
Lilla Aspeskogen	189, 194—197	1.117	235
Bukten	198—206	1.533	350
Kattkärr	269—272	0.355	210
Grinden	135—155	2.580	2,615

Departements-
chefen.

Jag biträder förslaget om försäljande av de i förestående tabell upptagna åtta lägenheterna. Däremot finner jag på grund av vad i ärendet förekommit tillräckliga skäl ej föreligga att för närvarande flera lägenheter frånsäljas denna egendom.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheterna Gladebacken, Hällan nr 1, Hällan nr 3 med Hällan nr 2, Nybygget, Lilla Aspeskogen, Bukten, Kattkärr och Grinden må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar, under villkor att de särskilda lägenheternas innehavare skola äga rätt till fri utfartsväg över övriga lägenheters och stamhemmanets mark, att de till lägenheten Bukten angränsande lägenheterna skola äga rätt att hava sina vid stranden av Gullmarsfjorden å Bukten befintliga bryggor och fiskebodas kvarstående ävensom rätt till fritt tillträde till desamma samt att Foss kommun skall äga att hava sina å lägenheten Hällan nr 2 befintliga byggnader kvarstående, så länge Leonard Johansson lever och bebor desamma.

9:o.

Kronoegendomen 1 $\frac{1}{4}$ mantal Västersäter nr 1 med Berg nr 1 i Svarteborgs socken av Göteborgs och Bohus län är utarrenderad till den 14 mars 1919 mot ett årligt arrende av 615 kronor. Egendomen, som är belägen 1 mil från Hällevadsholms järnvägsstation, har en areal av 311.227 hektar, därav 47.579 hektar tomt, åker och dylikt, 9.413 hektar äng, 252.642 hektar avrösningsjord och 1.593 hektar impediment.

[9.]
Västersäter
nr 2 i
Göteborgs och
Bohus län.

Å egendomen finnas fyra med kronan tillhöriga åbyggnader försedda torp, Skansen, Holmarne, Skogen med Dalen samt Rörmårshagen, det sistnämnda upplåtet till skogvaktarboställe.

Uppskattningsmännen hava, under hänvisning till en av distriktslantmätaren B. H. Lundholm år 1915 upprättad karta över egendomen med beskrivning, i fråga om egendomens disposition vid arrendetidens slut, anfört följande.

Egendomen, vars jordmån vore ganska karg, låge i en fjällbygd avses från de stora stråkvägarna. Dess byggnader befunes i sådant skick, att nybyggnad av desamma över hela linjen förestode under den närmaste framtiden. Kostnaden härför komme under nuvarande dyrtid säkerligen att bliva så hög, att den ej komme att stå i skäligt förhållande till den arrendeavgift, som kunde väntas inflyta från egendomen. Sannolikt vore, att räntan å byggnadssumman ej kunde täckas av arrendet. Under sådana förhållanden skulle det icke vara ändamålsenligt att för kronans räkning utarrendera egendomen samt förse den med nya byggnader.

Ett ganska stort värde låge emellertid i egendomens vidsträckta utmarker med där befintliga skogsbestånd. Denna marks belägenhet intill kronoparken Tanum gjorde den synnerligen lämplig att tillika med de inom området befintliga torpen Rörmårshagen och Skogen med Dalen, vilka vore behövlige som boställen för skogsarbetare, bibehållas i kronans ägo för att förvaltas i sammanhang med kronoparken Tanum. Dessa områden vore å förenämnda karta betecknade med litt. B.

Det egendomen tillhörande torpet Holmarne, å kartan betecknat med litt. C., borde, då dagsverken från detsamma för huvudgårdens räkning i framtiden sannolikt ej torde kunna påräknas, avsöndras från egendomen och hembjudas nuvarande innehavaren till inlösen som eget hem mot åsatt saluvärde.

Återstoden av egendomen, å kartan betecknad med litt. A, omfattande egendomens inägor med lämplig areal utmark samt torpet

Skansen, vars ägor angränsade huvudgårdens tomtområde, borde för kronans räkning försäljas i sin helhet. Något sönderdelande i smålotter av sistnämnda område ansåge sig uppskattningsmännen ej böra tillråda, då erfarenheten givit vid handen, att obebyggda småbruk med svag jordmån och avsides belägenhet i en glest befolkad trakt endast med svårighet funne köpare.

Kronoparkslotten skulle få en areal av 191.8705 hektar. Lotten litt. C, Holmarne, skulle innehålla en areal av 14.5355 hektar, därav 2.7350 hektar tomt, åker och dylikt, 1.8150 hektar äng, 9.9530 hektar avrösningsjord och 0.0325 hektar impediment. Lotten litt. A, huvudgården, skulle få en areal av 104.221 hektar, därav 36.809 hektar tomt och åker, 5.849 hektar äng, 61.013 hektar avrösningsjord och 0.550 hektar impediment. Samfälda ägor skulle utgöra 0.600 hektar.

Uppskattningsmännen hava åsatt jordbrukslägenheten Holmarne litt. C ett saluvärde av 2,035 kronor samt huvudgården litt. A ett saluvärde av 23,720 kronor, därav 4,305 kronor för växande skog.

Egendomens arrendator har att vid arrendets slut till kronan gälda oredovisad byggnadssumma med 1,400 kronor.

Som särskilda villkor vid försäljningen hava uppskattningsmännen föreslagit, att innehavaren av torpet Skansen, Hans Andersson, måtte tillförsäkras rätt att under sin livstid eller tills han avflyttar få utan avgäld kvarbo i torpets boningshus, samt att kronan måtte tillförsäkras rätt att anlägga och begagna utfartsväg över huvudgårdens utmarksområde och få disponera den genom huvudgårdens inägoområde löpande vägen.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har biträtt samma förslag och har icke haft något att erinra mot skogsvärderingen.

Kammarkollegium har förordnat, att ifrågavarande hemman skola i jordeboken sammanföras och förty däri upptagas såsom ett kronohemman under allmän disposition om 1 $\frac{1}{4}$ mantal med benämningen Västersäter nr 2. Härigenom har befintligt hinder för styckning av hemmanen undanröjts.

Domänstyrelsen, som anmodat länsstyrelsen att utarrendera egendomen på ett år från den 14 mars 1919, har instämt i uppskattningsmännens förslag.

Departements-
chefen.

För egen del biträder jag uppskattningsmännens av samtliga myndigheter tillstyrkta förslag beträffande egendomens disposition. Vid försäljning av lotten litt. A bör rätt till oredovisad nybyggnadssumma

förbehållas kronan. Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $1\frac{1}{4}$ mantal Västersäter nr 2 i Svarteborgs socken av Göteborgs och Bohus län blivit i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag genom ägostyckning delat i tre med litt. A, B och C betecknade lotter, dels lotten litt. C må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar,

dels ock lotten litt. A må på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor, med rätt för kronan att anlägga och begagna väg från lotten litt. B över utmarksområdet till lotten litt. A och att disponera den genom sistnämnda lotts inägoområde löpande vägen ävensom med rätt för Hans Andersson att under sin livstid eller till dess han avflyttar få utan avgäld kvarbo i boningshuset på torpet Skansen.

10:o.

Vid laga delning åren 1915—1916 av till Gammelbyn i Burträsk socken hörande samfälda platser, vilken delning fastställdes av ägodelningsrätten den 28 september 1916, har jägmästarbostället Fredriksberg i Burträsk revir, som utgöres av $\frac{43}{160}$ mantal av förra löjtnantsbostället $\frac{13}{32}$ mantal Gammelbyn nr 6, tilldelats fyra skiften, varav ett utgöres av väg och de tre övriga huvudsakligen av skogs- och ängs- mark.

Dessa senare tre skiften hava å en vid delningen av distriktslantmätaren K. Lidblom upprättad karta jämte beskrivning betecknats med 2:dra, 3:dje och 4:de skiftet, urfjäll vid Åbyn, samt innehålla en areal av resp. 2.222, 1.538 och 0.921 hektar. Andra och tredje skiftet bestå huvudsakligen av skogsmark, det fjärde övervägande av odlingsmark.

Jägmästaren i Burträsk revir har, då nämnda tre skiften med hänsyn till sin ringa areal och spridda belägenhet ej med fördel syntes böra brukas under jägmästarbostaden eller läggas till någon kronopark, föreslagit, att desamma måtte försäljas. Detta förslag har tillstyrkts av vederbörande överjägmästare, som framhållit, att skiftena icke lämpade sig att utläggas till odlingslägenheter.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 1 saml. 14 häft. (Nr 16—17.) 5

[10.]
Fredriksberg i
Västerbottens
län.

På uppdrag av domänstyrelsen har jägmästaren upprättat uppskattningsinstrument över ifrågavarande tre skiften.

Domänstyrelsen har tillstyrkt försäljningen men ansett, att de av jägmästaren beräknade virkesvärdena borde höjas, samt åsatt skiftena minimivärden av resp. 344 kronor 70 öre, 270 kronor 60 öre och 193 kronor 56 öre. Försäljningen borde ske å auktion.

Departements-
chefen.

Något skäl att i kronans hand behålla ifrågavarande obetydliga områden synes icke föreligga. De lämpa sig icke till egnahemslägenheter. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande tre till jägmästarbostället ⁴³ 160 mantal Gammelbyn nr 6 i Burträsk socken av Västerbottens län, benämnt Fredriksberg, hörande skiften må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

11:o.

[11.]
Håll- och
posthågnader
inom Neder
Torneå och
Karl Gustavs
socknar i
Norrbottens
län.

I skrivelse den 11 mars 1904 anmälde länsstyrelsen i Norrbottens län, att en vid avvittningen inom Neder Torneå socken till håll- och posthågnad avsatt lägenhet om 16.0545 hektar inom Haparanda bys område icke längre begagnades för sitt ändamål samt att, då lägenheten vid avvittningen icke inräknats uti vare sig nämnda bys eller annat, enskild tillhörigt ägoområde, densamma måste betraktas såsom tillhörig kronan och närmast vara att anse såsom en kronoöverloppsmark, vilken jämlikt kungörelsen den 26 maj 1899 angående förändring i gällande föreskrifter om åsättande av grundskatt m. m. skulle kunna försäljas. Då emellertid möjlighet finnes, att skjutshållningen i Haparanda icke alltid komme att utgöras medelst entreprenad, kunde lägenheten bliva behöfelig för det med densamma avsedda ändamål och borde därför icke försäljas. Länsstyrelsen hemställde fördenskull, att lägenheten måtte få genom auktion utarrenderas till den högstbjudande till en början för tiden intill utgången av år 1906, vid vilken tid den då löpande entreprenadperioden ginge till ända.

Domänstyrelsen, som hördes över framställningen, överlämnade yttranden från skogsförvaltningen i orten, vari upplystes, att lägenheten vore belägen omkring 500 meter från Haparanda stads västra gräns och utgjordes av första klass odlingsmark samt icke vore behöfelig för

något skogsväsendets ändamål. Varken skogsförvaltningen eller domänstyrelsen hade något att erinra mot lägenhetens utarrendering. Kammarkollegium förklarade sig anse, att lägenheten måste betraktas såsom tillhörig kronan och tillstyrkte utarrendering.

Den 20 januari 1905 anbefallde Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Norrbottens län att på de för kronan förmånligaste villkor, som kunde betingas, intill utgången av år 1906 utarrendera ifrågavarande lägenhet.

Med anledning av förnyad framställning av länsstyrelsen anbefallde Kungl. Maj:t den 18 januari 1907 denna styrelse att utarrendera lägenheten för tiden 1907—1911 och att i god tid före arrendetidens utgång hos Kungl. Maj:t göra den framställning om lägenhetens disposition efter nämnda tid, vartill omständigheterna kunde föranleda.

I skrivelse den 23 februari 1907 anmälde därefter samma länsstyrelse, att vid avvitrningen avsatta håll- och posthägnader funnes jämväl i Nedre Vojakkala, Nikkala och Säivis byar inom Neder Torneå socken samt i Korpikylä och Kukkola byar inom Karl Gustavs socken. Ej heller dessa lägenheter hade vid avvitrningen inräknats i vare sig byarnas eller något annat, enskild tillhörigt ägoområde. De vore alltså att anse såsom kronans, vilken uppfattning vunne stöd av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut angående håll- och posthägnader i Haparanda by. De nu ifrågavarande lägenheterna begagnades numera icke för sitt ursprungliga ändamål. Då de icke saknade värde och kronan borde kunna draga någon fördel av dem samt därtill komme, att lägenheterna, enligt vad vederbörande kronofogde upplyst, börjat allt mer och mer bliva föremål för ockupation av åtskilliga personer, för vilka eljest till följd av deras levnadssätt svårighet förefunnes för att förskaffa sig bostadsplatser, syntes kraftiga skäl tala för att bestämmelser träffades rörande dispositionen av lägenheterna. Av samma skäl, som anförts angående förenämnda lägenhet i Haparanda by, syntes det icke vara lämpligt, att lägenheterna för det dåvarande försålles, utan borde de i stället utarrenderas under den tid skjutningen i bygden utgjordes på entreprenad.

I anledning härav och efter hörande av kammarkollegiet anbefallde Kungl. Maj:t den 31 maj 1907 länsstyrelsen dels att på de för kronan förmånligaste villkor, som kunde betingas, för tiden till och med år 1911 utarrendera ifrågavarande fem lägenheter och dels att i god tid före arrendetidens utgång hos Kungl. Maj:t göra den framställning om lägenheternas disposition efter sistnämnda tid, vartill omständigheterna kunde föranleda.

I särskilda skrivelser den 9 december 1911 anförde länsstyrelsen att, sedan skjutsskyldigheten i Haparanda samt i de av ifrågavarande

byar, varest skjutsanstalter ansetts böra inrättas, enligt länsstyrelsens beslut den 14 november 1911 utlämnats på entreprenad för åren 1912 och 1913 och då efter sistnämnda dag hållskjuts icke skulle förekomma samt lägenheterna i fråga sålunda icke vidare vore för ursprungligen avsedda ändamål erforderliga, syntes disposition av dem för framtiden kunna äga rum. Då lägenheterna vore att hänföra till kronoöverloppsmarker, men de till följd av sin belägenhet inom enskilda tillhörig mark icke kunde anses lämpliga att avsättas till kronoparker, hemställde länsstyrelsen med stöd av ovannämnda kungörelse den 26 maj 1899, att lägenheterna måtte med äganderätt försäljas till den högstbjudande samt på de villkor i övrigt, som föreskreves i brevet till kammarkollegium den 29 juni 1866.

I avgivna utlåtanden den 7 november 1912 förklarade sig kammarkollegium ej hava något att erinra mot länsstyrelsens förslag, dock att vid försäljning av lägenheterna syntes böra särskilt tillkännagivas och i blivande köpehandlingar intagas det förbehåll, att kronan icke iklädde sig annan hemulsskyldighet än återbäring av köpeskillingarna.

Jämväl från domänstyrelsen infordrades utlåtanden, och anförde styrelsen den 26 mars 1913, beträffande lägenheten i Haparanda by, vilken vore obebbyggd, att styrelsen ej hade något att erinra mot länsstyrelsens förslag, dock att det först syntes böra utrönas, huruvida icke någon del av lägenheten behövde tagas i anspråk för statens järnvägars behov. I fråga om övriga fem lägenheterna anförde domänstyrelsen huvudsakligen följande:

I enlighet med vad domänstyrelsen från vederbörande jägmästare inhämtat vore lägenheterna vid Nedre Vojakkala och vid Nikkala varken bebyggda eller till någon del odlade, förutom att å den förstnämnda vore anlagd en 400 meter lång skjutbana tillhörig Vojakkala skytteförening. Lägenheterna vore beväxta med ung björk- och videskog, något insprängd med ung gran.

De övriga tre lägenheterna vore samtliga mer eller mindre uppodlade och under tidernas lopp hade en del nedsättningar ägt rum därå, i det att fiskare och andra mindre bemedlade personer å desamma uppfört mindre bostäder samt uppodlat kringliggande mark, och vore en del av vissa lägenheter i tämligen god hävd. Å hållhågnaden vid Säivis, belägen intill kustlandsvägen, funnes 5 bosättningar, å hållhågnaden vid Korpikylä, som dels berördes av landsvägen Haparanda—Övertorneå, dels skures av den under byggnad varande statsbanan Karungi—Matarengi, funnes 3 och å hägnaden vid Kukkola 11 bosättningar och vore sistnämnda hägnad likaledes belägen invid sist omnämnda landsväg.

Ingen av nu ifrågavarande fem lägenheter syntes enligt styrelsens förmenande vara erforderlig, vare sig för det dåvarande eller för framtiden, till något kronans behov såsom för flottningens ordnande, upplagsplats för virke eller dylikt.

Av lägenheternas bebyggda delar syntes knappast någon — möjligen med

undantag av en eller annan av de i Korpikylä belägna — vara av den beskaffenhet, att den ägde större utvecklingsmöjlighet såsom jordbrukslägenhet. De under årens lopp skedda bosättningar, som kommit till stånd utan att erinran däremot gjorts från någon myndighet, vore emellertid för bebyggarna av största betydelse, då de därigenom kunnat erhålla bostadslägenheter i närheten av de platser, där de bedreve sitt förnämligaste näringsfång såsom fiske, deltagande i flottning, arbete vid sågverk m. m.

Då länsstyrelsen syntes hava förutsatt, att nu ifrågakvarande fem överloppsmarker skulle var för sig försäljas till den högstbjudande, syntes bifall till sådan framställning kunna vålla, att ett ej ringa antal obemedlade arbetare, som helt visst i god tro och till en del redan för cirka 40 år tillbaka å respektive lägenheter uppfört bostäder samt odlat jord, komme att bliva berövade såsom eget hem hitills ansedd torva.

Till förebyggande härav hemställde domänstyrelsen, som icke hade något att erinra emot länsstyrelsens framställning i vad den rörde lägenheterna vid Nedre Vojakkala och vid Nikkala, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att förberörda mera välbelägna kronoöverloppsmarker vid Säivis, Korpikylä och Kukkola skulle, sedan lantmätare upprättat karta och beskrivning över desamma samt i samråd med vederbörande jägmästare uppgjort förslag till respektive områdens indelning i lämpliga odlings- och byggnadslägenheter, genom länsstyrelsen försäljas till den högstbjudande i lämpliga lotter, dock att redan bebyggda sådana skulle därförinnan erbjudas ägarna av å respektive ägområde uppförda byggnader till inköp mot i vederbörlig ordning bestämd värderingssumma.

I anledning av vad domänstyrelsen sålunda anført erinrade länsstyrelsen i utlåtande den 8 juli 1913, att länsstyrelsens förslag den 9 december 1911 närmast stämde med gällande föreskrifter om överloppsmarkers disposition. Dock ansåge länsstyrelsen hinder icke böra möta för att de lägenheter, å vilka bosättning ägt rum, disponerades i enlighet med domänstyrelsens förslag. Länsstyrelsen meddelade tillika, på given anledning, att lägenheterna efter 1911 års utgång ej annorlunda disponerats, än att i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut slåttern och mulbetet å dem utarrenderats för år 1912, därvid beträffande de bebodda lägenheterna arrendet kommit dem till godo, som bosatt sig därå. Kronofogden hade anmodats att jämväl för sommaren 1913 vidtaga samma åtgärd med lägenheterna.

I utlåtande den 18 juni 1913 meddelade järnvägsstyrelsen, att det icke vore antagligt, att lägenheten i Haparanda by komme att erfordras för statens järnvägars räkning, dock kunde definitivt besked härom ej då lämnas. I utlåtande den 15 juni 1914 meddelade järnvägsstyrelsen vidare, att lägenheterna i nedre Vojakkala, Korpikylä och Kukkola berördes av statens järnvägar enligt dels fastställda, dels av styrelsen förordade sträckningar, varemot lägenheterna i Nikkala och Säivis på grund av sin belägenhet icke kunde tänkas bliva berörda av statsbane-

anläggningar. Definitivt besked angående lägenheterna i nedre Vojakkala och Kukkola kunde emellertid då icke ännu lämnas.

I skrivelse den 26 januari 1915 meddelade vidare järnvägsstyrelsen, att jämlikt dåmera definitivt fastställd plan för statsbanan Karungi—Haparanda omförmälda lägenhet i Haparanda by icke komme att beröras av järnvägen samt att från lägenheterna i nedre Vojakkala och Kukkola erfordrades vissa närmare angivna områden.

Den 19 februari 1915 anbefallde Kungl. Maj:ts länsstyrelsen i Norrbottens län att låta genom vederbörande lantmätare upprätta karta och beskrivning över lägenheten i Säivis samt de områden av lägenheterna i Korpikylä och Kukkola, som ej vore erforderliga för statens järnvägars behov, samt i samråd med vederbörande jägmästare uppgöra förslag till samma lägenhets och områdets indelning i lämpliga lägenheter.

Med skrivelse den 22 november 1916 överlämnade länsstyrelsen de sålunda infordrade handlingarna och förslagen. Länsstyrelsen anförde för egen del följande:

Ifrågavarande hållhägnader hade alltid på orten betraktats såsom byamännens samfällda egendom, och under tidernas lopp hade efter muntligt löfte av en eller flera byamän en hel del personer slagit sig ned på dessa hållhägnader, därstädes uppfört mindre byggnader och även verkställt mindre odlingar. Vid den av lantmätaren verkställda uppdelningen i lägenheter hade hänsyn tagits till dessa föregående upplåtelser, så att för var och en, som slagit sig ned där eller eljest uppodlat någon del, hade föreslagits en särskild lägenhet med lämpligt område. Enligt förslaget innefattade hållhägnaden i Säivis 8 lägenheter, av vilka 6 vore bebyggda, hållhägnaden i Kukkola omfattade utom det för järnvägen erforderliga område 10 lägenheter, samtliga bebyggda, samt hållhägnaden i Korpikylä, utom järnvägens område, 2 lägenheter, bägge bebyggda. Länsstyrelsen hade för sin del intet att erinra emot det upprättade förslaget, som med hänsyn till ovan angivna bosättningar syntes lämpligt och ändamålsenligt.

Genom vederbörande länsman hade länsstyrelsen låtit upprätta en beskrivning och värdering över de å hållhägnaderna i fråga uppförda byggnader, vilken beskrivning bifogades.

I fråga om sättet för försäljning av ifrågavarande hållhägnader syntes det länsstyrelsen billigt, att de personer, som i god tro därstädes slagit sig ner och uppfört byggnader eller innehavda mark, tillerkändes företrädesrätt att var och en inlösa den av honom innehavda lägenhet, och att först sedan det visat sig, att någon innehavare icke inom viss förelagd tid ville till fastställt pris inlösa en lägenhet, densamma försålles å auktion till den högstbjudande. Rörande sättet för bestämmande av köpeskillingarna för lägenheterna ville länsstyrelsen hemställa, att densamma måtte få efter verkställd värdering fastställas av en nämnd, bestående av kronofogden i orten, vederbörande revirförvaltare samt en i jordbruk kunnig man, som utsåges av länsstyrelsen. Köpeskillingarna borde betalas antingen kontant eller under vissa år, med en bestämd avbetalning per år, i vilket senare fall som säker-

het för resterande köpeskilling borde avlämnas antingen inteckning i den försälda lägenheten eller borgenssäkerhet, som kunde godkännas av länsstyrelsen.

Enligt länsmannens åberopade uppskattning uppginge sammanlagda värdet av byggnaderna å lägenheten i Säivis till 4,565 kronor, å lägenheten i Korpikylä till 1,055 kronor och å lägenheten i Kukkola till 5,530 kronor.

Domänstyrelsen biträdde i utlåtande den 7 december 1916 länsstyrelsens förslag.

Sedan frågan om ersättning för berörda landtmäteriförrättning efter lantmäteristyrelsens hörande avgjorts genom Kungl. Maj:ts beslut den 25 maj 1917, anmodades länsstyrelsen i Norrbottens län genom ämbetsskrivelse från jordbruksdepartementet den 5 februari 1918 att inkomma med uppgift å arealen av lägenheten i nedre Vojakkala efter avdrag av det för statens järnvägar i anspråk tagna område av lägenheten. Tillika begärdes yttrande huruvida lägenheterna fortfarande borde enligt länsstyrelsens mening försälgas eller om anledning syntes föreligga att i kronans hand behålla någon eller några av dem. Särskilt syntes dylikt bibehållande kunna ifrågasättas beträffande lägenheten i Haparanda by. Till svar härå har länsstyrelsen i skrivelse den 22 maj 1918, jämte meddelande om begärd arealuppgift, anfört att, ehuru något behov för kronan att bibehålla någon av ifrågavarande lägenheter icke för närvarande syntes föreligga, det dock kunde vara lämpligt att icke avyttra lägenheten i Haparanda by, vilken på grund av sin belägenhet strax intill Haparanda stads område och i omedelbar närhet av riksgränsen möjligen i framtiden kunde bliva behöflig för något kronans ändamål.

Med frånseende av håll- och posthäggnaden i Haparanda by hava nu ifrågavarande lägenheter fördelats i följande försäljningslotter med nedan angivna arealer i hektar.

1)	Håll och posthäggnaden i nedre Vojakkala	14.320
2)	» » » » Nikkala	43.190
3)	» » » » Säivis	
	undantagen mark	0.319
	lotten h ¹	2.762
	» h ²	2.675
	» h ³	2.068
	» h ⁴	5.616
	» h ⁵	5.357
	» h ⁶	6.045
	» h ⁷	2.524
	» h ⁸	6.114
		33.480

4) Håll- och posthågnaden i Korpikylä

undantagen mark	0.408	
lotten h ¹	5.671	
» h ²	5.602	11.681

5) » » » i Kukkola

undantagen mark	1.297	
lotten h ¹	1.744	
» h ²	2.303	
» h ³	2.788	
» h ⁴	2.320	
» h ⁵	3.400	
» h ⁶	2.705	
» h ⁷	1.928	
» h ⁸	5.278	
» h ⁹	3.091	
» h ¹⁰	4.399	31.253

Departements-
chefen.

I överensstämmelse med vad länsstyrelsen i sitt senaste yttrande ifrågasatt anser jag håll- och posthågnaden i Haparanda by böra behållas i kronans ägo. Den torde böra tillföras domänfonden och tillsvidare utarrenderas.

Något skäl för kronan att behålla övriga nu ifrågavarande fem lägenheter anser jag icke föreligga. Det är önskvärt, att de provisoriska förhållanden, som till följd av utan vederbörligt tillstånd företagna bosättningar nu råda å vissa av dessa lägenheter, bli så snart som möjligt reglerade. Vad länsstyrelsen föreslagit i fråga om vissa lägenheters indelning i försäljningslotter, lägenheternas värdering samt villkoren för försäljningen anser jag kunna i huvudsak godkännas. I stället för kronofogden bör nu träda landsfiskal. I avseende å köpeskillningarnas betalande torde emellertid böra stadgas, att i de fall, då lägenhet inlöses av den, som äger husen därå, de vid upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar gällande betalningsregler böra tillämpas, men att vid försäljning å auktion bestämmelserna i brevet den 29 maj 1874 skola i detta avseende lända till efterrättelse. Beträffande hemulsskyldigheten bör det av kammarkollegiet föreslagna förbehåll intagas i köpevillkoren.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande håll- och posthågnader i nedre Vojakkala, Nikkala, Säivis, Korpikylä och Kukkola

byar i Norrbottens län må försälgas på det sätt och under de villkor jag nu tillstyrkt.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—11:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen behagade härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i dessa ämnen skulle med den lydelse, bil. . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

J. Poss.
